

Karel Jaromír Erben: Kytice

ANOTACE LEKCE:

Na podkladu tématu povinné četby Kytice K. J. Erbena navazuje práce žáků v knihovně na látku probíranou v rámci hodin literatury ve škole. Osobnost spisovatele i jeho dílo žákům lekce přibližuje hravou a interaktivní formou, díky které rozvíjí schopnost definice informační potřeby, práci s rozdílnými informačními zdroji i jejich hodnocení. Žáci taktéž cvičí čtení s porozuměním, schopnost práce ve skupinách a prezentační dovednosti.

OBECNÉ INFORMACE:

- **cílová skupina:** žáci II. stupně ZŠ, studenti středních škol
- **časová dotace:** 2 vyučovací hodiny = 90 minut
- **očekávané výstupy:**
 - v prostředí knihovny navázat efektivně na výuku ve škole
 - prakticky ukázat na možnosti vyhledávání konkrétních informací – definice a uspokojení konkrétní informační potřeby
 - demonstrovat rozdílnost i. zdrojů
 - seznámit studenty s textem Kytice a osobností K. J. Erbena
 - zprostředkovat klasickou povinnou četbu jiným způsobem – zvýšit atraktivitu četby
- **žák v průběhu lekce rozvíjí:**
 - **čtenářské dovednosti:** čtení s porozuměním, práce s beletristickým textem, práce s naučnou literaturou, posuzování a hodnocení čteného textu, sdílení přečteného textu, utváření vlastního názoru
 - **práce s informačními zdroji** (dále IZ): definice informační potřeby, vyhledávání v různých IZ, vyhodnocení relevance získaných informací, praktické využití informací
 - **rozvoj komunikační kompetence:** prezentační dovednosti, komunikace při týmové spolupráci, naslouchání, vyjádření vlastního názoru
 - **rozvoj sociální kompetence:** spolupráce ve skupině, respekt k ostatním, naslouchání, sebereflexe
- **materiál, pomůcky:**
 - text Kytice¹, film Kytice (F. A. Brabec), pracovní listy²
 - dataprojektor
 - 4 počítače (notebooky, stolní, vhodný i tablet)
 - psací potřeby

¹ součástí přílohy

² součástí přílohy

OSNOVA LEKCE:

- **Využité metody:**

1. evokace – skupinové rychločtení
2. uvědomění si – pracovní listy, řízené čtení s porozuměním
3. reflexe – diskuze, hodnocení

- **Popis průběhu:**

1. **SKUPINOVÉ RYCHLOČTENÍ – 5 min.** – /evokace - úvodní aktivizační úkol /
Žáky rozdělíme do tří /čtyř/ skupin. Každá skupina dostane text úvodní básně Kytice, který je rozstříhán na jednotlivé sloky. Úkolem každé skupiny je báseň poskládat co nejrychleji tak, aby celek tvořil správné znění básně. Skupina, která úkol splní dobře a nejrychleji bude mít možnost výběru nástroje (notebook, tablet...) a informačního zdroje do dalšího úkolu.

Vyhodnocení – 5 min.: Jak zjistíte, zda jste úkol splnili dobře?

Vyhledat knihu Kytice ve fondu knihovny a zkontrolovat originální znění básně – vyhledávání v katalogu. Možné dohledání textu Kytice na internetu, ověření důvěryhodnosti zdroje.

2. **PRACOVNÍ LIST K. J. Erben – 20 min.** - /uvědomění si – vyhledávání informací/

Pracovní list obsahuje informace o autorovi a dobový kontext. Záměrně je postaven tak, aby nebyl pouze opakováním znalostí, které žáci získali ve škole, ale aby byli nuceni informace vyhledat. K dispozici mají studenti veškeré inf. zdroje v knihovně.

Do skupin rozdáme pracovní listy, práce je určena celé skupině. Záměrně ve skupinách nerozdělujeme úkoly, necháme žáky, aby si rozdělili role a pracovali podle svého uvážení. Úkol je časově omezen. Po ukončení časového limitu necháme mluvčí skupin nahlas předčítat doplněný text, zbylí členové skupiny kontrolují správnost doplněných informací.

Vyhodnocení – 10 min.:

Kdo/kde/jak/proč hledal? Jaké zdroje se osvědčily? Co je relevantní, ověřitelné?

Lektor nechá studenty mluvit o způsobu práce. Jaké informace našli, jak je hodnotili. Je vhodné zaměřit se na vybrané otázky - kde jste tuto konkrétní informaci našli, jak by to bylo jednodušší, jak víte, že je věrohodná atd. Jaký je rozdíl ve vyhledávání na internetu a v publikacích – jak jste pracovali s encyklopedií, jak se slovníkem, jak s učebnicí. Na jakých webových stránkách jste hledali, jak jste zadávali rešeršní dotaz.

/ Můžeme navázat vstupem s praktickými ukázkami o zadávání dotazů do vyhledávačů, se středoškoláky je možné navázat a představit např. Booleovské operátory... /

3. ČTENÍ S POROZUMĚNÍM – 20 min. - /uvědomění si/

Každé skupině je přidělena jedna balada, respektive první polovina balady (ideální je pracovat s Vodníkem, Svatební košilí a Zlatým kolovratem, popřípadě i Štědrým dnem) a to následovně: každý z členů skupiny dostane jeden list textu (ideálně skupiny maximálně po 6).

Čtení s porozuměním:

Fáze 1: každý sám potichu čte svůj list, připraví si krátké shrnutí děje

Fáze 2: ve skupině si mezi sebou členové vypráví, o čem byla jejich část textu, společně poskládají příběh

Fáze 3: skupiny převypráví ostatním přečtený příběh (první polovina balady)

Fáze 4: druhou polovinu všichni zhlédnou v podobě ukázky z filmu

Celá třída tak dohromady přečte a zhlédne 3 – 4 balady.

Vyhodnocení – 5 min.:

Jaká část úkolu byla lehká /těžká? (zformulovat vyprávění, přečíst daný text, poskládat příběh ve skupině...) *Jak hodnotíte balady v Kytici? (zajímavé, nezajímavé, novodobé fantasy...)*

4. ZHODNOCENÍ – debata, zpětná vazba – 10 min.

Řízená diskuze o proběhlé lekci:

Co jste se dozvěděli nového? S jakými zdroji se vám dobře pracovalo? Jaké informační zdroje jsou důvěryhodné? Jaký máte názor na Erbenovu Kytici – je už přežitá nebo má stále co říct? Jak se vám pracovalo ve skupinách?

ZKUŠENOSTI A DOPORUČENÍ REALIZÁTORA:

- nechávejme studentům co nejvíce volnosti v rozhodování, nic jim nenutíme ani přehnaně nevysvětlujeme
- buďme spíše asistentem a průvodcem, nikoliv učitelem
- nechme žáky dělat chyby, i špatně vyhledávat – vlastní zkušenost je směrodatnější než poučování od jiných
- důležité je po úkolu diskutovat: jak jste plnili úkol, je to tak dobře, jak to dělala jiná skupina, sdílejte svoje zkušenosti a názory...ve chvíli, kdy si to sami vyzkouší, k problému přistupují úplně jinak
- do práce ve skupinách zasahujeme spíše jako rádci, koordinujeme pouze v případě nutnosti
- snažme se, aby se studenti také učili měkkým dovednostem
- nejsme dozorcí a knihovna není škola
- dejme jim prostor mezi sebou mluvit, radit si, spolupracovat...i za cenu, že se ne vždy budou věnovat tématu - velmi rychle pochopí, že když posléze práci prezentují před ostatními, nemohou ji podcenit

Kontakt: Lenka Navrátilová, navratilova@knihovna.policka.org

Příloha:

PRACOVNÍ LIST /VYPLNĚNÝ/ - K. J. ERBEN

Uplynulo výročí 120 let /aktuálně roku/ od narození Karla Jaromíra Erbena. Jeho nejslavnější dílo s názvem KYTICE se zatím dočkalo při nejmenším 170 knižních vydání, i nebývalého množství interpretací.

Erbenova Kytice z pověstí národních patří – spolu s Máchovým MÁJEM (1836) a BABIČKOU (1855) Boženy Němcové – mezi nejslavnější díla české literatury 19. století. Kytice Karla Jaromíra Erbena (1811–1870), významného představitele ROMANTISMU, zaznamenala nebývalý ohlas hned po svém prvním vydání v roce 1853 .

Kytice, pod původním úplným názvem KYTICE Z POVĚSTÍ NÁRODNÍCH, je jedinou básnickou sbírkou a zároveň stěžejním dílem Karla Jaromíra Erbena. Obsahuje 13 balad, což jsou převážně smutné básně s tragickým koncem. Kytice je stěžejní balada na niž navazují další, podobně jako květiny v kytici. Autor prostřednictvím své tvorby oživoval převážně národní pověsti opřené o lidovou SLOVESNOST, jako staré české lidové báje, pohádky, pověsti, mýty a legendy. Svým dílem i současnému čtenáři ukazuje obraz dávných lidových představ a názorů na život a svět.

Méně vyzdvihoanou Erbenovou prací je sbírka PROSTONÁRODNÍ písně české a říkadla (1863), která je výsledkem Erbenových častých cest na venkov, jejichž cílem bylo sbírat ústní LIDOVOU slovesnost a poznávat tradiční FOLKLOR. Mnoho práce vložil Erben také do souboru českých POHÁDEK, které vyšly až roku 1905 pod názvem České pohádky (např. Dlouhý, Široký a BYSTROZRAKÝ, Tři zlaté vlasy DĚDA VŠEVĚDA).

Nadstavba pro starší ročníky:

V původní sestavě dvanácti básní (Lilie byla doplněna později) vyniká důmyslné řazení. Balady jsou postaveny tak, aby byly zrcadlově shodné určitými vlastnostmi (první s poslední, druhá s předposlední ...). Úvodní Kytice dává naději a víru v lepší budoucnost vlastencům, podobně jako poslední VĚŠTKYNĚ. Polednice a VODNÍK jsou dalším párem, s podobností v záporné roli nadpřirozených postav. Narušení vztahu mezi matkou a dítětem řeší balady Poklad a DCEŘINA KLETBA. O přeměně člověka (obživlá mrtvola milence a žena převtělená ve vrbu) zas pojednává SVATEBNÍ KOŠILE a Vrba. Pohádkový Zlatý kolovrat a legenda ZÁHOŘOVO LOŽE kladou důraz na vinu, pokání či konečné vykoupení, kdežto básně Štědrý den a HOLOUBEK jsou plné kontrastů, jako štěstí - smutkem nebo láska - smrt.

PRACOVNÍ LIST - K. J. ERBEN

Uplynulo výročí let od narození Karla Erbena. Jeho nejslavnější dílo s názvem se zatím dočkalo přinejmenším knižních vydání, i nebývalého množství interpretací.

Erbenova Kytice z pověstí národních patří – spolu s Máchovým (1836) a (1855) Boženy Němcové – mezi nejslavnější díla české literatury 19. století. Kytice Karla Jaromíra Erbena (1811–), významného představitele (literární období) zaznamenala nebývalý ohlas hned po svém prvním vydání v roce

Kytice, pod původním úplným názvem, je jedinou básnickou sbírkou a zároveň stěžejním dílem Karla Jaromíra Erbena. Obsahuje balad, což jsou převážně smutné básně s tragickým koncem. Kytice je stěžejní balada a další na ni navazují další, podobně jako květiny v kytici. Autor prostřednictvím své tvorby oživoval

převážně národní pověsti opřené o lidovou, jako staré české lidové báje, pohádky, pověsti, mýty a legendy. Svým dílem i současnému čtenáři ukazuje obraz dávných lidových představ a názorů na život a svět.

Méně vyzdvihovanou prací je sbírkapísně české a říkadla (1863), která je výsledkem Erbenových častých cest na venkov, jejichž cílem bylo sbírat ústní slovesnost a poznávat tradiční Mnoho práce vložil Erben také do souboru českých, které vyšly až roku 1905 pod názvem České pohádky (např. Dlouhý, Široký a, Tři zlaté vlasy

V původní sestavě dvanácti básní (Lilie byla doplněna později) vyniká důmyslné řazení. Balady jsou postaveny tak, aby byly zrcadlově shodné společnými vlastnostmi nebo tématem (první s poslední, druhá s předposlední ...). Úvodní Kytice dává naději a víru v lepší budoucnost vlastencům, podobně jako poslední.....

Polednice a jsou dalším párem, s podobností v záporné roli nadpřirozených postav. Narušení vztahu mezi matkou a dítětem řeší balady Poklad a O přeměně člověka (obživlá mrtvola milence a žena převtělená ve vrbu) zas pojednává a Vrba. Pohádkový Zlatý kolovrat a legenda kladou důraz na vinu, pokání či konečné vykoupení, kdežto básně Štědrý den a jsou plné kontrastů, jako štěstí - smutkem nebo láska - smrt.